

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošilja-
njem na dom
za celo leto 3 gld. — kr.
„ pol leta 1 „ 60 „
„ četrť leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravištvu v stolnem
farovžu.

Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopisi
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo. — Za oznanila
se plačuje od navadne
vrstice, če se natisne
enkrat, 8 kr., dvakrat
12 kr., trikrat 16 kr.,
in vsakokrat za kolek-
30 kr.

Javna varnost in liberalizem.

Sto- in stokrat potrjena resnica je, da liberalizem le podirati zna, vstanoviti pa nič dobrega ne more. To se je vnovič pokazalo v štajerskem dež. zboru pri vprašanju, ki ga je na predlog grofa Platza študiral posebej zato izbrani odbor, namreč pri vprašanju zastran javne varnosti.

Stvar, ki ljudstvu prav do živega sega, rešil je liberalni odbor tako, kakor to vselej stori površnost liberalcev, katerim manjka pri teh rečeh pravega spoznanja in — poštene volje.

Poslušajmo modrovanje odborovo! Pred vsem je obračal svojo pozornost na to, ali je res javna varnost zdaj tako na slabih nogah, da bi treba bilo izrednih pomočkov? Odbor ne more tajiti, da so se zločinstva v poslednjih letih res pomnožila, pristavlja pa, da vendar še ni tako hudo, da bi se kazala škodljiva namera, in da bi še manj opravičeno bilo, ko bi kdo iz števila hudodelstev hotel sklepati, da je — liberalizem tega kriv! (Vrana vrani oči ne iztakne.) Odbor vidi večidel uzroke javnej nevarnosti — v pomnoženju prebivalstva! Zatorej se mu pa tudi ni potrebno dozdevalo nasvetovati izrednih pomočkov proti množičim se hudodelstvom, marveč navaja nekoliko uzrokov in tem primernih pomočkov, vse drugo prepustivši deželnemu odboru, da ta čudesa dela!

Med splošne in poglobitne uzroke nevarnosti šteje: „Pomanjkljivo umsko, нравno in versko vzrejo in omiko, od kodar prihaja surovost, vnemarnost, delapust, primanjkanje vžitka, hrepenje po veselica, razvade itd.“

Med bližnje uzroke nevarnosti šteje odbor: Nastop zimskega časa, v katerem ima človek večih potreb; hiranje trgovine in obrtnije, pomanjkanje dela, napačno srenjsko organizacijo pri izvrševanju policije, pomanjkanje organov javne varnosti, slabo stražo ob mejah države itd.

Kdo bi tajil, da je vse to, posebno pa, kar

je med splošnimi uzroki rečeno, javni varnosti res na kvar. — Čujmo pa, kakošnih pomočkov da odbor proti tem napakom nasvetuje. V prvi vrsti — pravi — treba vrle šolske omike; torej bi se naj pospeševalo vse, kar zamore k šolski omiki pripomagati. — Potem se obrača do čast. duhovščine, češ, da ima toliko vpliva na človeško vest, ter bi naj krepko pripomagala k нравni in verski vzreji ljudstva in posebno še k temu, da se državne postave spolnujejo. — Slednjič: ostro izvrševanje нравstvene policije, snovanje društev itd.

Pojasnimo nekoliko te lepe nasvete! Vi hočete javno nevarnost pred vsem odpraviti s „šolsko omiko.“ To pač ni: klin s klinom! Prav brezverske šole, ktere ste sami napravili, pospešujejo nagloma brezverstvo, ki ste ga med vzroki javne nevarnosti na prvem mestu imenovali. Ne le, da po brezverski šolski osnovi večina učiteljev, posebno mlajših, prav nič ne pripomaga, da bi se mladež navzela strahu božjega, navadila čednostnega življenja, jih je še premnogo taci, ki mladež v besedi in dejanju pačijo. Koliko je še učiteljev, katerim ne bi sv. vera, verske pobožne opravila, cerkvene naredbe v posmeh bile? Dopričano je, da je mladež vsled brezverske šole — posebno po mestih — tako popočena, da je ni več krotiti. Deželni šolski nadzorniki pa prosijo katekete potrpljivosti in prizanesljivosti, kadar vsled surovosti in vladoželjnosti učiteljev razpori navstajajo. — Vam, liberalcem, je slednjič tudi bedarija pripisati, da ste šibo iz šole spravili, ž njo pa tudi red in strah izgnali. — Šola, v kterej vlada sv. veri in pobožnosti nasproten učitelj, ne bo javne popačenosti zmanjševala, marveč jo še grozno pospeševala!

Duhovščina bi naj pomagala! Vi pa ne veste kaj bi vse počeli, da duhovščino pri ljudeh ob vso veljavo spravite. Kje najde zvest duhovnik v sedanjí liberalni dobi podpore, če hoče pohujšanje, n. pr. divji zakon ali zloglasno krčmuro v srenji odpraviti? Hudobnež, ki dela pohujšanje

in moraličen smrad po srenji, zamore duhovnika, če se drzne proti njemu postopati, zarad žaljene časti tožiti, in kaznovan bode težko grdobnež, marveč duhovnik! Kdo podpira duhovnika, če povzdigne glas zoper pijančevanje in ponočno voglarjenje? Nihčr se več ne upa razbrzdanim pobalonom strahu dati. Posebno robati so še mnogi, ki so se med vojaki liberalizma navzeli ter mislijo, da njim, ki cesarja služijo, ni več treba Bogu služiti! — Kdo brani kat. cerkev in veljavo duhovnega stanu zoper nagnjusno psovanje, natolcevanje umazanih liberalnih novin? Ni ga državnega odvetnika, ki bi se ganil zoper vsakdanje zasramovanje papeža, škofov, duhovnikov in kat. cerkve sploh. Kdo bi se toraj čudil, da se brezverstvo in spačenost če dalje bolj širi! Kdor se Boga več ne boji, koga se bo neki bal? In to je sad liberalizma, ki leze kot kužna bolezen z mest na kmete ter razdeva človeško družbo. In vi zdaj tirjate, da bi duhovščina, kterej spodkopavate vpliv v tisti meri, v kterej širite brezverstvo, prišla na pomoč! Pomoči poprej ne bo, dokler si svet v splošnem razdoru ne bo skusil grenkega sadu, ki ga je brezverski liberalizem zaplodil. Na razvalinah društvenega reda bode svet, kakor pred 100 leti na Francoskem, spoznal, da brez krščanstva človeške družbe obraniti ni mogoče!

Društva bi naj pomagala! Ravno proti kat. političnim društvam pa so vladni organi najbolj ostri, ko vendar vsako zmed njih le državi v prid dela držeč se gesla: Vse za vero, dom, cesarja!

Čudno je slednjič, da so gospodje odborniki med poglavitnimi uzroki javne nevarnosti celó prezrli premehko ravnanje s hudodelniki! Žid dr. Hönigsman, eden vladi udanih Poljakov, je pred prazniki v državnem zboru naravnoč izrekel, da v Avstriji pravosodja več ni! In minister pravosodja ni mogel resnice odbiti, marveč se je nekako izgovarjal s tem, da menjka pravih ljudi! Zakaj jih neki menjka? — Zato menda, ker liberalizem tudi tukaj le podira.

Proti odborovemu poročilu je govoril g. Herman in liberalnim gospodom zopet resnico povedal, pa se ve da le bob ob steno metal. „Govorite“ — je rekel — „o nrvni divjosti, godé se pa stvari, ki jo le pospešujejo. Kažete na gospodarski polom in na splošno obožanje, dela se pa marsikaj, kar vse to le množi. Kažete na napačni organizem gosposk, ne storite pa ničesar, da bi se popravil. Vabite duhovščino, da napake odvrča, na drugi strani pa spodkopavate duhovščini vpliv in veljavo in pomagate pridno, da duh sv. vere pri ljudstvu peša, kar je poglaviten uzrok množeče se nevarnosti!“

Takó; povedali smo, kolikor premore liberalizem proti javni nevarnosti, in kako jalovi da so nasveti odborovi bili. Temu pristavimo k sklepu le še besede nemškega pesnika:

„Was in der Menschen schlichtem Verstand
Zweimal zwei — vier wird genannt,
Wird oft in Motiven herumgewunden,
Bis zweimal zwei — fünf man herausgefunden.“

Štajerski dež. zbor.

XXIII. in poslednja seja 16. jan. 1874. Kot namestnik dež. odbornika dra. Schreinerja je bil izvoljen s 35 od 48 glasov dr. Wretschko, kar je večina s „pravo“-klici do znanja vzela. Naj mu bo, vsaj je mnogo govoril v tem zasedanji! Fin. odbor predlagal je končne sklepe dež. proračuna za l. 1874. Vseh stroškov je 3,164.660 fl., dohodkov za 1,380.654 gld., manjka torej 1,784.006 gld. Ta primanjkljaj se založi po sklepu dež. zbora po 38 % razdelitvi k direktnim davkom in vsem državnim prikladam, kar znaša 1,655.502 gld. — Manjkalo bi torej še za 125.504 fl., fin. odbor pa ni nasvetoval za to višje oklade, ker je upati, da prevzame država stroške za tehniko, tako da bo v resnici le še manjkalo kakih 60.000 gld., kar se pa utegne poravnati s plačanjem dolžnih ostankov deželne oklade prejšnjih let.

Sprejel se je tudi sklep fin. odbora, da naj dež. odbor skuša vlado na to pripraviti, da privoli tudi naklado na posrednji davek od vina, sadnega mošta, piva in žganih tekočin, na kolikor se vsega tega v deželi povzije. To bi toraj deželna naklada na vžitnino bila. Posrednji davek znaša na leto do 10 milijonov. Zdaj vlada v to ni hotela privoliti. Odbor je pa to predlagal gledé na to, da ima dežela od leta do leta večjih stroškov, da se direktni davek več povišati ne da, pri nasvetovanem davku pa bodo plačila tudi tiste zadevala, ki po večini direktnega davka nimajo.

Od leta 1869—1872 je še blizo 180.000 gld. deželne oklade na dolgu, v tem ko znašajo dolžni ostanki pri ces. davkih le 67.000 gld. Kakor razlaga deželno finančno ravnateljstvo, so uzroki tolikim ostankom: vremenske nezgode, slabe letine, živinska kuga, zarad ktere so se meje morale zapirati in sejmi ustavljati, kar je v gospodarskem oziru mnogo škodovalo. — Krivi so pa tudi davkarski uradniki, ki niso pri pobiranju davka natančno računili raznih deželnih, okrajnih in srenjskih priklad. — Gledé na to sklene dež. zbor po predlogu fin. odbora, da se naj deželnemu odboru v prihodnje vsako četrtletje predložijo izkazi zao stalih deželnih priklad, ako mogoče po posameznih okrajih. — Potrdijo se po predlogih fin. odboru računski sklepi pokojninskega zaklada za ljudske učitelje za l. 1871 in 1872 s proračunom za l. 1874. Koncem l. 1872 znašal je zaklad 88.268 gld. Za tekoče leto znašajo stroški 31.800 gld. in sicer: pokojnine za učitelje 25.000 fl., za učiteljske vdove 3000 gld., vzrejevalne podpore 1900 gld., drugi stroški 1900 gld. — Stroški se založijo s prihodki, ki znašajo 47.000 gld., torej za 15.000 gld. več kakor je stroškov. —

Vsa istina tega zaklada znašala je koncem preteklega leta 180.000 gld. — Sprejet je bil tudi sklep odborov, da naj dež. odbor skrbi, da preide pokojninski zaklad v upravo dež. odbora. Dozdaj jo ima dež. šolski svet.

V imenu posebnega odbora poroča dr. Gmeiner o vspehu posvetovanja zastran predloga grofa Platza, pozvedovati uzroke vedno večje javne nevarnosti in nasvetovati pomočkov proti njej. Vsa stvar je tako zanimiva, da smo jo v prvem članku posebe popisali; tukaj le dostavljamo, da ni vedla zbornica nič boljšega storiti, kakor da je deželnemu odboru naložila, da naj on sam pomaga kolikor premore, ali pa vlade naganja, da kaj stori. Po pravici je pa Herman temu nasproti rekel: „Povejte nam vendar pomočke, katerih bi se naj dež. odbor poprijel, da zlogu v okom pride.“ —

Sklepalo se je slednjič o predlogu Zschokovem, da se spremeni deželni ustav in volilni red, in Seidlnovem, da se preuredi opravični red. Ker je namreč vsled postave od 2. aprila 1873 deželnim zborom vzeta pravica, izmed sebe voliti državne poslance ter so se vpeljale direktne volitve za državni zbor, je dosledno, da ustavski vse to iz deželnega reda zбриšejo. O tem kakor tudi o premembi opravičnega reda bi naj po predlogu odbora za srenjske zadeve poročal dež. odbor v prihodnjem zasedanju. — V imenu „pravne“ stranke izreče poslanec Karlon, da se in sicer zdaj še po večji pravici držijo tega, kar so v 8. seji 1870 izrekli, da namreč ne morejo pripoznati decemberskemu ustavu (1867) pravne veljave, toraj tudine preuredbi tega ustava, iz ktere so se rodile neposredne volitve, marveč se opirajo na §. 19. deželnega reda, ki daje deželnim zborom pravico pošiljati poslance v državni zbor. Dr. Dominkuš je pokazal pri tej priliki, da še ni čisto slekel federalista. Predlagal je namreč, da se naj volilni red in volilna postava ne gledé na postavo o direktnih volitvah, ampak sploh preuredi v tem smislu, da se volilni okraji bolj primerno složijo, volilna pravica razširi na podlagi davka, posebno pa slovenskim okrajem, ki so zdaj krivično prikrajšani, več poslancev dovoli, volilna pravica žen uredi itd. — To vse bi res bilo potrebno, toda g. poslanec nam ne more zameriti, ako rečemo odkritosrčno, da bi bilo na zbornico veliko veči vtis napravilo, ko bi se bil blizo tako le izustil: Jaz in moji tovariši iz spodnjega Štajerskega se popolnoma strinjamo s poslancem Karlonom, to toliko več, ker smo Slovenci gledé volilne pravice za deželni in toraj tudi za državni zbor po krivici prikrajšani. — Tako bi bil odločno branil federalistično stalo, spodbil direktnim volitvam pravno moč in dokazal, da stojé tudi Slovenci na strani državne opozicije. — Z moledovanjem pri nemških ustavskih za pravice pa ne opravijo naši

poslanci čisto nič, kakor so tudi ta Dominkušev predlog ovrgli in sprejeli odborovega. Končamo poročila o delovanji dež. zbora s tem, da prijateljstvo naših poslancev razun Hermana z nemškimi ustavski ni rodilo v narodnem oziru najmanjšega sadu! Liberalna apatija trojice slov. poslancev proti konservativni stranki poštenih Nemcev, ki so tudi prijatelji naših narodnih pravic, je kriva, da samotarijo slov. poslanci zá se, in torej ne opravijo nič, ker odločujo v parlamentarnem delovanju le dobro organizirane večje stranke. Z liberalizmom pa ostanemo v deželnem kakor tudi v državnem zboru na cedilu, ker nam nemški liberalci nikdar pravični ne bodo, naj se še tako okoli njih ližemo in — pravo slovensko politiko zatajujemo!

Gospodarske stvari.

Kmetijski stroji,
njih dejanska korist in poraba.

II.

Clayton in Shuttleworth-ova ročna mlatilnica.

Nedavno odprla se je v Mariboru (v graškem predmestju šte. 91. poleg kolodvora južne železnice) zaloga kmetijskih strojev iz tovarne (fabrike) Clayton in Shuttleworth-ove na Angleškem, ki povsod slovi ter ima podružnic po Avstrijskem, Ogerskem, Vlaškem, Turškem, Ruskem itd. Po prijaznosti gospoda Moliné-ja, voditelja mariborske podružnice, pregledali smo zalogo in nadaljujemo popis posamesnih strojev tem rajše, ker so res priprosti, jako dobri, čvrsti in tako nizke cene, da jih boljši kup nikjer ni dobiti. Na našo prošnjo je gospod voditelj stvar tako uravnal, da se bodo razni stroji na primernem prostoru javno poskušali, da se lahko vsakdo sam prepriča, koliko da so kos in kako se ž njimi dela.

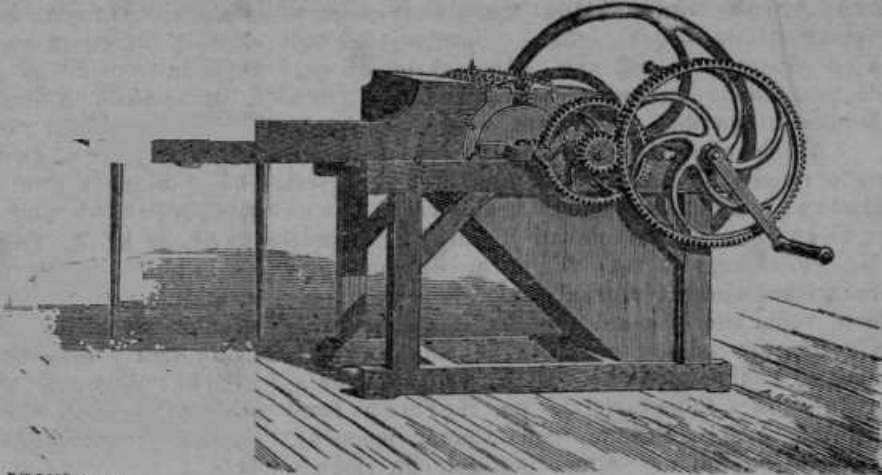
Da bodo bralci stvar ložje umeli, poskrbel je g. Moliné podobe posamesnih strojev. Začnimo z enim najvažnejših in najbolj potrebnih, z mlatilnico. — Delajo se ročne mlatilnice, na vlačilo (goepel) za konje ali vole, mlatilnice, ki jih ženejo v o d é, in slednjič p a r n e mlatilnice (Dampf Dreschmaschine.)

Ročne mlatilnice, o katerih govorimo, se delajo po dvojnem načinu: z ameriškimi iglami (Stiftensystem) in z angleškimi laštami (Leistensystem.)

Na uni strani (fig. I.) narisana je iglična ali žeblična ročna mlatilnica.

Postavljena je na močno podnožje iz hrastovega lesa, ter ima iz kovanega železa valjec, (Walze, Trommel) 17" širok, ukrepčan z 8 laštami alj letvicami iz kovanega železja.*) Vsaka

*) To je: laštice so po dolgem valjcu vdlane, to pa zato, da je valjec prav krepek in vendar ne pretežek, ki bi ne sodil za ročno mlatilnico.

F. W. BADER, WIEN.

huttleworth-ova ročna mlatilnica. (fig. I.)

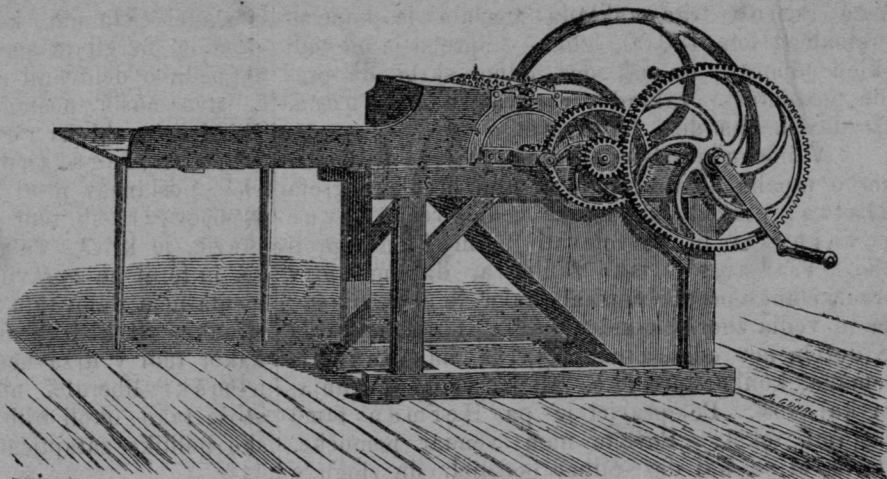
laštica je zavintana s četirimi, četeroogelnimi, železnimi iglami (štiftami) in z vretenicami pritrjena. Ravno tako je železna plošča nad valjcem pritrjena z 32 iglami. Valjec se goni z dvema močnima kolesoma, katerih vsako: mahavno kakor tudi zobato ima ročnico za prijemanje. Spredej je na dve nogi oprta miza, po kateri se snopje pod valjec spravlja, ki je ob enem tako napravljen, da ne more nikdar delalec s prsti valjcu preblizo priti.

Za delo ne potrebuje mašina več ko tri možake in fanta. Dva ženeta kolesa, eden poklada snopje mašini, fant ali deklica mu pa snopiče daje. Izmlati se s to mašino na dan 25 vaganov žita in to do čistega, in slama pri tem skoro čisto nič ne trpi, kar je vse velik dobitek. Izdelan je stroj močno in po najnovejših popravah ter je ob enem tako priproste osnove, da ga, če bi se kaj potrlo, vsak izučeni kovač popraviti zamore. Cena mu je v mariborski zalogi že vsem 148 gld.

Se ve, da si vsak za se take mlatilnice kupiti ne more, tega pa tudi treba ni, marveč je svetovati, da jih več gospodarjev skupaj mašino si omisli. Najložje to gre, ako vsa ves ali manjše srenje eno mlatilnico imajo, ktera se za majhno povračilo ali najemnino za delo odstopi, da si tudi najubožniši za malo denarja in v kratkem času lahko svoj pridelek izmlati. Prejeta najemnina povrne lahko v par letih ves strošek za mlatilnico. (Se nadaljuje.)

Ropanje bučel spomladi.

Jedna najhujših nevarnosti za bučele sploh, posebno pa spomladi, so bučele roparice. Komaj se je bučelarju po veliki skrbi in umnem ravnanju posrečilo svoje varovanke skozi nevarnosti zime spraviti, že jim dostikrat preti drug sovražnik, velikokrat hujši in bolj pogubljen od ostre zime, roparice. V malih dneh je cel bučelnjak plen in žrtva požrešnih tujk. Bučela namreč med in sladčico jemlje, kderkoli je najde. Dokler pa spomladi rastlinstvo še ne odpira medenih svojih zalog, silijo bučele v panje sosednih bučelnjakov, in jemljejo sosedam s silo njihove zaloge. Roparice toraj niso posebno pleme bučel, po natori od navadnih bučel bistveno ločene, ampak vsaka bučela more roparica postati, ako se ji le priložnost da. Tudi tukaj velja pregovor: „Priložnost dela tate“. Treba je toraj koj iz početka marljivo in skrbno paziti, da se ropanje ne vname.

Clayton in Shuttleworth-ova ročna mlatilnica. (fig. I.)

Sladkoritne lizavke, ki željno iskajé panje obletavajo, se navadno najprej v take panje zmuzajo, ki nimajo matic, jim medeno sladčico izmikajé. Toraj velja za glavno pravilo: naj se rano spomladi panji brez matic nikdar v bučelnjaku ne puščajo. Pa ravno tako malo so slabi panji v bučelnjaku trpeti. Ti ne morejo napadov roparic zavračati in se jih ubraniti, in ropanje se širi od njih na druge. Zrela se morajo, dotle da dobra paša nastane, kolikor mogoče zožiti in noben panj naj jih nima več od enega. Po dné naj se bučele nikdar ne krmijo. Bučele se namreč želno na položeno krmo spustijo in se za roparice malo ali celó nič ne zmenijo. Duh iz položenega meda puhteč privabi sladkoritnice in dostikrat je to začetek ropanja. Posoda za krmo, posebno ne do čistega polizana, naj se drugi dan, predno začno letati, iz panja vzame in v zaprtem kraju brani. Če se je meda kaj pri krmljenju razlilo, raztrosilo in razkapalo, naj se skrbno z vodo pomije; in če je na prostem, z prstjo potrosi in zasuje. Satovje, bodi si prazno ali polno strdi, se pred bučelnjakom ne sme na prostem ležati puščati. Tudi panji, ki so pomrli, niso v bučelnjaku puščati.

Včasih je v celicah še sem ter tje kake košček strdi; lizavke jo brž zavohajo, v večem številu prideró in tudi druge panje napadajo, ko v brezbučelnih panjih strdi ne najdejo.

Okoli košev ali panjev posamno stoječih ne gre o toplih dneh predolgo onjaviti. Medeni duh iz panjev puhteč privabi roparice. Noben skrben in umen bučelar ne porezuje svojih bučel po dné in ne polaga nožev in drugega orodja pri porezovanju služečega pred žrelo, da ga bučele obližejo.

Pa vkljub največi skrbljivosti nastane časih ropanje. Spozna se po tem, da iz početka posamezne bučele pred žrelom nekako plahe sem ter tje svrče, na letavnico posedajo, pa sopen plašno in hitro odbeže, kolikorkrat se bučela skozi žrelo

iz panja prikaže. Skozi žrelo roparice hitijo, kakor bi jih kdo podil in gonil. Bučele napade nega panja, kar jih je pred žrelom, zgrabijo roparice, se v nje zagrižejo in z njimi vred pred panjem na zemljo pocepajo, kder roparice ali pičene obleže ali se jim izvijejo. Tudi v panju bučele roparice spoznajo, jih lovijo in moré. Če pa vedno več roparic prihaja, napadenke ne mislijo več na obrambo, se tujkam udajo in tatje imajo prosto pot. Drugo znamenje je to, da bučele tega ali unega panja, ko druge še ne hodijo na pašo, že živo letajo, ali pa če zvečer, ko druge že mirujejo, o mraku še vedno noter in ven švigajo. Tak panj ali ropa ali bode ropar. V prvem slučaju so bučele v panj vhajajoče debelejšje od onih ki iz njega hité, v drugem pa je ravno temu nasproti. Ako bučelo, ki v ropan panj vhaaja, združneš, najdeš medavi želodec prazen, onih pa, ki iz panja prihajajo, poln medú. Slednjič, ko je panj izpraznjen, se oropance z roparicami vred po malem razleté, ali z matico vred, če je še ktera v panju, izselijo, ali pa v praznem satovju gladú poginejo. In ko je prvi, drugi, tretji panj uničen, napadejo četrtega in tako naprej, in če se ropanje ne prestriže, bodi si po hladnem vremenu ali človeški pomoči, je v kratkem času naj lepši bučelnjak na nič djan.

(Konec prihodnjich.)

Dopisi.

Iz Gradca. Ravno kakor da bi v Rimu gošpodaril najkrutejši trinog, najhujši sovražnik človeškega rodu ter bi bili papež poveljnik in glavvar samih tolovajev in roparjev, piše „Tagesp.“ v svojem vvodnem članku na vuzemsko nedeljo sledeče besede: „V Rimu se ne slavi vuzemski svetek, tam ni miru, ni sprave, vse le diha najsilnejše sovraštvo do vstajajočega človeštva“ itd. Taki so liberalni pozdravi za nas katoličane ob našem največem svetku; te strastne besede podaja „Tagesp.“ svojim bralcem kot pisanko!

Ni mi treba preiskovati, kdo da je zakrivil sedanjó splošno nezadovoljnost; ni mi treba dokazovati, da že od nekaj prav taista predrzna svojat, katera se dandanes repenči nad cerkveno oblastjo, po svoji krivičnosti dela nemir in sovraštvo med narodi; rečem samo to, da bi bilo za te ljudi gotovo strašno, ako bi se njim lastne besede: „da je žegen, katerega sv. Oče na vuzemsko nedeljo delijo vesoljnemu svetu, le hudobna kletev človeškemu rodu“ — po čudnih potih Božje pravice kedaj uresničile.

Bil je mir med narodi, ljubezen med ljudstvom, pa nemško-liberalna drhal tega ni trpela; sovraštvo in črt je zasejala med mirne narode, nje strupeno časnikarstvo vzbujalo in gojilo je najhujše strasti v narodnem življenji. Kdo zna, kako

dolgo bi še bila nemško-liberalna svojat narode mučila, in narodnost z nogami teptala, da se ni v svoji slepoti lotila boja zoper kat. cerkev in zoper versko prepričanje katoličanov. Na tem potu drvi v gotovi prepad, stiskanim narodom pa vzhaja mila juterna zvezda ustajenja in narodne svobode! Za zdaj se ji je posrečilo, razdružiti vodje narodnega gibanja, začasno zadušiti národna vprašanja po národnih boriteljih samih! Toda za omamljenjem sledi skoro strezovanje! Nemško-liberalna stranka je navidezno močna, naši liberalni poslanci se pa silno motijo, ako mislijo, da bodo s svojim neumnim prilizovanjem od te stranke kedaj le drobtinico pravice izberačili. Kakor sem slišal, bil je g. poslanec Vošnjak hudo žaljen, ko so mu jegovi liberalni prijatelji iz ustavaškega tabora odbili predlagano resolucijo zastran enakopravnosti slov. jezika v srednjih šolah. Klical je kratkovidni politikar na pomoč „svobodo“ in „omiko“ nemških liberalcev, pa bilo je vse zastonj! Mogoče da se je Nemcem smešno dozdevalo, ko so slišali, da je isti poslanec, kateri je prej glasoval za to, da se „duhovnikom vzame priložnost vsake, tedaj tudi „narodne“ politike, sedaj govoril zopet za — narodnost! Nam se tako vedenje ne zdi samo neumno, ampak tudi nedosledno. Kdor gori za narodnost in „národni“ program, dela res nedosledno, če pomaga, da se onim usta zaprejo, ki so stoletja sem poglavitni steber slovenske narodnosti bili, duhovnikom slovenskim namreč, ki so od nekaj v besedi in pismu branili našemu ljudstvu narodnost tačas, ko se je ponemčevanje kakor povodinj širilo, ko se je „svetna inteligencija“ zatiranega národa naravnoč sramovala, kakor se ga z večine sramuje še dan denešnji.

Toda počakajte malo; ljudstvu se je začelo vedriti in ne bo več dolgo, da bo spoznalo — svoje prave prijatelje, ki ga v silni nevarnosti — iz sebičnosti — niso izdajali najhujšim svojim sovražnikom. To spoznanje je juterna zvezda národnemu ustajenju!

Iz Pišec. (Kakoršno življenje, takošna smrt.) To resnico nam je zopet v saboto 28. marc. potrdil žalosten dogodek. Bival je v Globokem vlačugar, kakor so mu ljudje rekli, kateri je bil za vsako hudobijo zrel. Ono saboto je kot dninar v nekem vinogradu kopal. Na večer ga nekteri, njemu enaki tovariši, nagovarjajo, da naj gre ž njimi čakati za potom, po katerem so imeli neki drugi dninarji priti, češ, da jih bodo — ne vem zakaj — natepli. Ne da se ravsar dolgo prositi in gre ž njimi, toda kar je iskal, je dobil: eden tistih, ki so jih hudobneži čakali, ga z motiko tako po glavi telebne, da se zvrne. Na to ga še drugi tako zmlatijo, da nesrečnež za nekoliko ur pozneje brez spovedi umrje. —

V Brežicah je g. Prohaska, davkarski kontrolor, za kozami umrl. Bil je pokojni zaradi svoje vljudnosti ljudstvu jako priljubljen uradnik,

tudi v narodnem oziru pošten mož in prijatelj pokojnemu g. Drobniču.

Iz Zreč 6. apr. (Tiralica ali „stek-brief“ po „Tedniku“.) Ko sem danas v krčmi bil, kamor fant časnike s pošte prinaša, pogledam adrese in vidim, da ima adresa V. Kl. najdebelejši list. V list, ki ga redno dobiva, je bila tudi vtaknjena 14. številka „Tednika“. Zatorej vprašam slavno opravištvno „Gospodarja“, če je morda ono pridjalo za posestnika Kl. „Tednik“, (odgovor: Opravištvno ima le z „Gospod.“ opraviti *), al se je pa po poštnih potih to zgodilo? — V Ljubljani morajo presneto veliko denarja imeti, če se „Tednik“ zastonj ljudem vsiljuje, ki ga še ne poznajo.

Od sv. Tomaža 6. apr. (Svarilo starišem.) Pretekli teden se je v Ključaroveih naše fare triletni otrok na dvorišči igral, kar prileti konj iz hleva (domači pravijo, da se je odvezal) in otroku desno roko zlomi, kako, tega nihče ne ve. Našli so ubogega fanteka, ko se je v nezavednosti z ulomljeno ročico po tleh kotal, konj je pa po dvorišču skakal. — Enake nesreče, ki se godé pri otrocih brez varhov, se čujejo pogosto. — Stariši, kterim je Bog otročiče v varstvo in izrejo izročil, bodite vendar bolj pazni ná-nje zavoljo Boga! Ako ste jim vi krivi poškodovanega telesa, da morajo vse svoje žive dni kot kruljevci se od mila do draga potikati, kako boste opravičevali svojo vnemarnost? Ali ni tudi v takih okolišinah sramota za hišo, kjer je hromi ubožec doma?

Iz Švicarskega. Katoličanom, ki nočejo pregnanim škofom pokorščine odreči, to je: svoje vere zatajiti, so vzete zdaj vse cerkve, pregnani njih pravi dušni pastirji, prepovedana vsaka božja služba, deljenje sv. sakramentov. Zoper nezaslišano nasilstvo so se usmiljenja vredni stiskani katoličani pri Bernski vladi pritožili, sklicevaje se na člen 44. ustava od l. 1848., ki zagotavlja Švicarjem svobodo vesti, vere in bogočastja, in na člen 42., ki zagotavlja svobodo naseljevanja — duhovniki, domačini se pa iz dežele izganjajo!!

Ta skoz in skoz opravičena pritožba se pa je dne 25. marcija t. l. katoličanom naravno odobila! Katoličani so torej v svobodni republiki, v pravni državi — brezpravni postali. In v tem smislu se hoče ustav od l. 1848. letos 19. aprila spremeniti. Najbolj ščuje in sili na to — Bismark po svojih mešetarijih. Tačas, ko se je pritožba katoličanom odbila, je bival pruski general in zastopnik vsak dan v hiši kantonske vlade. Pridno pomagajo tudi prostomavtarji, ki povsod dregajo, kjer koli gre proti kat. cerkvi.

Misli mar vlada s takim nasilstvom švicarskim katoličanom domoljubje vcepiti in utrditi? Kaj še! Katoliških Švicarjev, kterim se vera, cerkve in premoženje pleni, pač ni več volja, da bi

svoje stiskovalce ob času sile še branili. Krv ni voda! Kjer svobode ni, tudi domovine več ni. Suženj je brezdomovinsk!

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Cesar niso papeževega pisma zastran verskih predlog Andrassy-u oddali, da odgovor sestavi, marveč so sami neposredno sv. Očetu odpisali. Kaj? to ne ve razun dveh visocih oseb zdaj še nihče. Rusinski nadškof Sembratovič je svoje duhovnike, ki so v državnem zboru za verske postave glasovali, kaznoval ter onim, ki so kanoniki, referate (razložbe v škofijskih sejah) vzel, onim pa, ki so dekanji, dekanjsko službo. Vsled tega huda jeza v liberalnem častnikarstvu, češ, da so poslanci za to, kar v zbornici govorijo, neodgovorni. — Toda škof niso kaznovali poslancev, ampak duhovnike, kterim se pač ne spodobi, da so izdajice cerkvenih pravic! Nasproti pa tudi volilci ne pršaajo po neodgovornosti poslancev, marveč jih kličejo po vsej pravici na odgovor. Tako zdaj na Gališkem. Štirje okraji, ki so volili duhovnika Naumoviča, so izročili protest zoper nja postopanje v verskih predlogah naravnoč ministru notranjih zadev. Tudi drugemu so volilci protest poslali. Ali se bo „Narod“ še drznil sklicevati na 12 rusinskih duhovnikov, češ, da postave vendar ne morejo tako slabe biti, ako celó kat. duhovniki za nje glasujejo?

Postava za odpravljenje kolka pri častnikarskih in drugih naznanilih je potrjena in velja od 1. julija t. l. — Državni zbor je s zvonovi veliki četrtek tudi utihnil. — Pri obravnavi državnega proračuna se je med drugimi zavrgla tudi resolucija, da se naj samoprodaja soli odpravi. Se ve da, liberalnim doktorjem, kterih je toliko v zbornici, ni treba dober kup soli!

Zastopnik papežev na našem ces. dvoru bode namesto Falcinelli-ja, ki se kot novo izvoljeni kardinal v Rim poda, monsignior Jacobini, ki ima te dni v Beč priti.

Štajersko. Dne 9. maja bode v Slovenjemgradu volitev deželnega poslanca namesto pokojnega Adamoviča. S slovenje-graškim volita šoštanjski in marenberški okraj. Kakor poroča nekdo v „Nar.“, je c. k. namestnija ukazala še ta mesec volilne može iz nova voliti. Kaj da se misli storiti, da bi pošten národen mož zmagal, nam je čisto neznano. Bojimo se pri raztepenosti narodne stranke, da se ne bo zadoستي za to storilo. — 19. maja bo volitev dež. poslanca izmed velikih posestnikov namesto grofa Gleisbacha, ki je poslanstvo odložil.

Tržaško. Predlog laških Tirolcev, da se od nemških sodeželanov odcepijo in poseben dež. zbor zadobijo, in pa srčna vljudnost ustavaške večine v drž. zboru, ki je ta predlog za

*) Tudi ekspedicija tega storila ni, ker nismo kukavice, ki svoja jajca drugim pticam, kakor pravijo, podtikajo. — Ekspeditor M. Jelovšek.

obravnavo sprejela, vse to je vzbudilo pri „Comitato Triestino“ gorko željo po zedinjenju Tržaškega z Italijo. Vlada „Gazzetta d'Italia“ v Rimu je brž to izjavo pobrala in kralju za pisanko prikazala, čes, da „večina Tržačanov“ brepeni po združenju z Italijo! Da bi pa kakih državiških sitnob ne bilo, svetuje vladni list Tržačanom, da naj za čas še potrpijo, čes, da se njim sčasoma po mirni poti želje (izdajalske namreč) lahko izpolnijo, vsaj se laškim Tirolcem še hujše godi?! — Kdo je pospeševal — vprašamo — na Tržaškem in Tirolskem poitalijančevanje v prejšnjih časih? Kratkovidna vlada. To je zdaj sad!

Goriški preč. nadškof so v pismu do kardinala Rauscherja izrekli, da se popolnoma strinjajo s spomenico drugih škofov proti vrskim postavam.

Česko. Ker bodo nove volitve — že tretjokrat, odkar se neposredno v drž. zbor voli — hujskajo „mladi“ zdaj s tem, da se šemajo kot Husovci ter hočejo narod naščiti proti dose-danjim („štarim“) voditeljem, čes, da ti niso Husovci, ampak klerikalci, ultramontanci, mračnjaki — vse, kakor pri nas! — Kakor pa mož, ki razmere natanko pozna, v „Vtld.“ piše, so to le časni-karske praske; ljudstva se versko ščuvanje ne prime, ki je zares, kakor je pokazal. dr. Rieger v „Pokroku“, zgolj smešna komedija. Jan. Hus in nja privrženci so bili sicer zaslepljeni in trdo-vratni krivoverci, goreli pa so vendar za vero in bili strašno ostri, v tem ko so sedanji „mladi“ pravi pesjani brez vere.

Vnanje države. Na Pruskem je vlada 31. marc. v ječo zaprla tudi preč. nadškofa Kolonjskega, Melchers-a. Trije škofi so torej že v zaporu, utegne pa tudi druge ista osoda zadeti. Kako dolgo bo to trpelo? „Hvala Bogu“, je rekel nadškof Kolonjski, ko so ga zgrabili, „sè silo so začeli, zmaga se bliža!“ Gotovo; vlada, ki tako postopa, zgubi pri katoličanih vse sočutje, a država brez udanosti ljudstva nema obstanka.

Špansko. Pred morsko trdnjavo Bilbao, ktero oblegajo Karlisti ter so že precej mesta vzeli, so bili od 25—29. marc. krvavi boji, v katerih so, kakor se vidi iz poročil, Karlove čete zmagale. Republikanski armadi stoji zdaj na čelu Serrano, glavar republike, kteremu pomagajo — Prusi, ki so povsod, kderkoli gre zoper postavnost, pravico in posebno zoper vladarje, ki bi bili, kakor Karl, kat. cerkvi in — narodom pravični. — Kakošen da bo uspeh, še ni znano; boj se je po tridnev-nem premirju zopet začel.

Razne stvari.

(Metrična mera.) — Ravnokar je prišla na svetlo v slovenskem jeziku stenska tabla „novih avstrijskih meterskih mer in uteži, vsled vradnih podatkov po izvirnih obra-

zeih c. kr. pervomerske komisije na Dunaji“. To stensko tablo v velikej obliki je izdelal in zrisal Ernest Matthéy-Guenet v Grac-u, poslovenil jo je Ivan Tomšič, učitelj na c. kr. vadnici v Ljubljani, in se dobiva pri bukvarji Gerberju v Ljubljani po 70 kr. s poštino vred po 74 kr. Priporočamo to stensko tablo vsem slovenskim učiteljem, da jo vpeljejo v slovenske šole, koder je še nimajo. Na tej tabli so narisane z barvo vse nove mere in uteži v pravej podobi, kakor so same na sebi v resnici. Dalje priporoča tudi dr. Močnikova knjižnica „Nova mera in vaga“ to stensko tablo vsem ljudskim šolam kot učni pripomoček. Tudi je za 10 kr. bolji kup nego nemška. — Slovenski učitelji se-zite po njej in priporočajte jo tudi po gostilnicah, da se slovenska stvar, ki je z mnogimi stroškina svetlo dana, širi in razproda. (Uč. Tov.)

(Previdni srenjčani.) Srenja Pacinjska blizo Ptuja je pri dež. odboru že vložila prošnjo v srenjskih zadevah, katero je na podlagi srenjskih obravnav v poslednjem deželnem zboru „Gospodar“ v številu 11. načrtal. Isto namerava srenja pri sv. Ilu na Goričkem. — Prosimo še enkrat društva, druge narodnjake, katerim je blagor srenj na srci, da ljudem stvar razložijo, ktera je bila na tanko popisana in je tako silno važna. Več ko pride prošinj v enakem smislu na dež. odbor, bolj se je nadjati, da se bo srenjska postava res tako preuredila, kakor je našim potrebam primerno, za nas koristno. Le ne rok križem držati!

(Gojzdni požar.) Veliko nedeljo predpoldne je na drugi strani grof Brandisovega gojzda pri Mariboru veliko lesa, pravijo do 10 oralov, pogorelo. „Mbg. Ztg.“ ugiblje, da je streljanje požara krivo. Toda v tem zakotju se ne razodeva s streljanjem velikonočno veselje, marveč se tukaj — na splošno pohujšanje — vlačugarstvo potika, in tobakarska vnemarnost kacega vlačugarja utegne škodo kriva biti.

(Skerb za pravo vino in boljšo prodajo.) V nedeljo 22. marc. so se v ta namen posvetovali posestniki vinogradov in krčmarji v Mariboru in sestavili odbor 12 udov, kteremu je načelnik Fr. Bindelechner. Odbor dela priprave za občni zbor vinorejcev in krčmarjev v saboto 11. aprila ob 10. uri predpoldne pri Götzu. Na dnevnem redu bodo prošnje do ministerstva: 1. proti umetnemu napravljanju vina, 2. da se postavijo zapriseženi vinski mešetarji, 3. da se vžitninski davek vravna, 4. da se odpravijo napake pri razpošiljanju vina po železnicah.

(Kmetje! zavarovajte svoja poslopja, pa modro!) Dne 8. sušca t. l. je blizo Konjic kmetu pogorel hlev z vso krmo vred. Kmet je bil svoje dni zavarovan, pa zanikarnež že 4 leta ni zavarovanja nič plačal. Drugi den je hitro letel hišo iz nova zavarovat, alj za hlev ne dobi beliča. — Lansko jesen je pa v Konjiškem okraju pogorel drug, ki je imel svoja poslopja pri graški vza-

jemni zavarovalnici zavarvana za 700 gld., pri banki „Sloveniji“ jih je pa dal še vrh tega za 2600 gld. zavarovati. To pa zopet ne sme biti, da bi kdo svojo hišo ob enem pri dveh družbah zavarovati dal. Temu se pa tudi lahko zgodi, da bo med dvema stoloma na tla sedel, da od nobene strani ne bo dobil škode povrnjene. Tedaj dajte se o pravem času zavarovati, pa ne iz dobičkarije, ampak za uro nesreče. Vsak naj opravniku na njegova vprašanja po resnici odgovarja. Kdor laže, le sam sebi škoduje.

(Spodbuda za organiste.) Milostljivi knez-škof lavantinski darujejo za tekoče leto 100 gld. za 3 nagrade, dve po 30 gld. in eno po 40 gld. za učitelje ali druge zvedence, ki bi hoteli v orglanji podučevati mladeniče, kateri mislijo službo organistov nastopiti. Ob enem bi služili tudi za cerkovnike. Gospodje dušni pastirji se pozivljejo k oglasom na škofijstvo do konca m. aprila, če se v dotični fari to izvesti da.

(Priporočenje banke „Slovenije.“) Ker potečejo z letošnjim letom z večine zavarovanja župnijskih hiš in cerkev, je preč. lavantinsko škofijstvo na prošnjo ravnateljstva banke „Slovenije“ naslednji razglas po škofiji razposlalo: „Banka „Slovenija“ je dozda vse svoje zaveznosti zvesto izvrševala, ima poglobitni namen: braniti, da denar iz naših dežel v tuje ne teče, in s čistim dohodkom podpirati domače dobrodejne naprave. Ravnateljstvo je tudi izreklo, da hoče vsako leto 5 % čistega dohodka iz zavarovnine cerkvenih poslopij lavant. škofije izročati škofijstvu za cerkvene namene. Gledé na vse to priporoča škofijstvo banko „Slovenijo“ čast. duhovenstvu, le da škofijstvo samo nobenega poročstva ali kake odgovornosti za bodočnost s tem ne prevzame, in tudi cerkvenim predstojništvom ne brani, ako se pri drugih zanesljivih društvih zavarovati hoté.“ — Upamo, da bodo sklenjeni računi ob priliki občnega zbora banke „Slovenije“ prihodnji mesec pokazali, da je zaupanja vredna.

(Zahvala) Dom. Čolniku, posestniku na Drvanji, da ste moje želje uslišali in mi brž toliko reči poslali, da zamorem še drugim kmetom postreči. Naj Vam torej javno hvalo izreče

Jož. Kovač.

(„Terdnjava.“) politično društvo za koroške Slovence, imelo bo 15. aprila t. l. ob treh popoldne v gostilnici k „Sandwirt-u“ svoj letni občni zbor. Obravnavale se bodo silno važne stvari, zato naj se vsi udje za gotovo in o pravem času snidejo k zborovanju.

Odbor.

(Katol. pol. društvo v Konjicah) obhaja belo nedeljo (12. t. m.) svojo tretjo obletnico na domu vč. g. prvomestnika. Začetek ob pol četrti uri popoldne. Razgovori bodo prav važni, zato naj vsak ud pride k temu zboru.

Zapisovalec.

Tržna cena pretekli teden	V Mari- boru		V Ptuj.		V Celju		V Varaž- dinu	
	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.
Pšenice vagan	7	50	7	—	9	—	7	30
Rži	5	30	5	—	5	—	5	20
Ječmena	4	50	4	50	4	—	4	10
Ovsa	2	55	2	60	2	40	2	25
Turšice (koruze) vagan	5	30	5	20	5	—	5	20
Ajde	4	30	4	10	4	60	4	45
Prosa	4	80	4	90	4	—	—	—
Krompirja	2	50	2	—	2	—	2	60
Sena cent	1	50	2	10	1	20	1	10
Slame (v šopkih)	1	40	1	60	—	80	1	40
„ za steljo	—	80	1	10	—	60	—	95
Govedine funt	—	30	—	30	—	30	—	24
Teletine	—	33	—	32	—	32	—	24
Svinjetine	—	33	—	32	—	38	—	32
Slanine	—	37	—	38	—	40	—	40

Loterijske številke:

V Gradcu 4. aprila 1874: 52 50 49 75 43.

Prihodnje srečkanje: 18. aprila.

1—3 Barve, vdelane z oljnatim firnežem,

vsake vrste, oljnati firnež, terpentini, kopal-ski lak, barvine, bron, pravo zlato v list-kih, srebro, medne plošče (Metallgold), itd. itd.; zalogo vsakovrstnih ščetek (penzeljnov) priporoča po znižani ceni

H. Billerbeck,

malar in lakirar v Mariboru,
v koroški ulici.

Mlad fant,

2—3

kateri se hoče puškarskega rokodel-stva učiti, se sprejme takoj pri ces. kralj. dvor-nem puškari **Ivan M. Erhartu v Ma-riboru.** — Dečki iz kmetov imajo prednost.

2—2

Služba.

Pri veliki občini: **Doberlavyas** na Koroškem je prazna služba občinskega tajnika. Kdor hoče to službo dobiti, naj se precej oglasi pri občinskem predstojniku v Št. Vidu pri **Doberlivasi**. Dokazati je treba, da se je dosedaj pošteno obnašal, da zna slovensko in nemško brati in pisati, in da zamore tudi v dnarjih kako zastavo dati. Na leto dobivlja tajnik 500 gld., in, ako svojo službo ročno opravlja, se mu ta plača še zviša. Kdor se prej oglasi, tudi prej dobi.

Občina **Doberlavyas** (Eberndorf) na Koroškem

26. marcija 1874.